

لذت بدون آسودگی و آسودگی بدون لذت

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

تردیدی نیست که امروز ما لذاتی داریم که نسل گذشته با آنها آشنا نبوده است یا تصورش را هم نمی‌کرده است که روزی ما این لذات را تجربه کنیم، اما در عوض ما دردها و رنج‌های داریم که گذشتگان اصلا نمی‌شناختند. شاید گفته شود اندیشه، عقلانیت و علم ما بیشتر شده است و به قول فردوسی شادی از خرد برمی‌خیزد و هر جامعه‌ای خرم‌دتر باشد، شادتر است، اما برخی شادی‌ها وجود دارند که اندیشه مخل آنها است، ممکن است بتوان با اندیشه یک مسئله را حل کرد، اما مسائل دیگر هنوز بدون پاسخ باشند. به قول دورکیم، جامعه‌شناس معروف، با اندیشه ممکن است تردید ما در یک امر برطرف شود اما هنوز جنبه‌های ناشناخته‌ای باشد که آرامش ما را بر هم بزند. دورکیم می‌نویسد اگرچه انسان گذشته، خوشی‌هایی را که زاییده یک زندگی فعال هستند، نمی‌شناسد اما در عوض در معرض اندوه و ملال که بسیاری از جان‌های فرهیخته ما گرفتار آن‌اند هم نیست. شاید تصور شود که زندگی کنونی بشر متنوع وگوناگون شده است، تنوع، خوشی را افزون می‌کند، ما در جهانی به غایت متکثر، زندگی بهتری داریم و لذت‌های بیشتری پیش‌روی ما است اما برخی جامعه‌شناسان معتقدند که دنیای جدید همسانی و هم‌شکلی بیشتری را رقم زده است. در ظاهر همه چیز متنوع است، اما خوب که بنگرید، اوضاع و احوال، همه را یک شکل کرده است. محیط‌های کاری هم‌شکل و یکنواخت را که رنج و ملال ایجاد می‌کنند، نمی‌شود انکار کرد. علاوه بر این زندگی ما آسودگی و امنیت روانی را از دست داده است. دورکیم معتقد است دستگاه عصبی ما امروزه لطیف‌تر شده است و در برابر تحریک‌های بسیار ضعیفی که دستگاه عصبی پدرانمان که به علت خشن بودن در برابر آنها مقاوم بود، حساسیت بیشتری نشان می‌دهد ولی از سوی دیگر بسیاری از عوامل پراکنیزاننده که در گذشته مطبوع بودند، دیگر از حد طاقت ما در گذشته‌اند و در نتیجه برای ما دردناک هستند، یعنی اینکه چیزهایی بوده است که عواطف و احساسات گذشتگان به آن حساس نبودند، اما ما امروزه به آنها حساس هستیم و برعکس مسائلی هستند که ما امروزه به آنها حساس نیستیم، ولی در گذشته پراکنیزاننده بوده‌اند. در کل، هرچند ما امروزه لذت‌های بیشتری به خاطر گسترش تمدن حس می‌کنیم، اما این به همان نسبت دردهای (نبود آسودگی) بیشتری را هم تحمل می‌کنیم. دستگاه عصبی ما بسیار حساس‌تر از قبل شده است و به همین خاطر آرامش کمتری حس می‌کنیم. دورکیم تصور می‌کند خوشی و لذت بیشتر لزوماً به معنای سعادت نیست، سعادت هماهنگی همه نقش‌های بدنی و روحی است. هر لذتی نوعی بحران است، پیش می‌آید، مدتی طول می‌کشد و می‌میرد، در حالی که زندگی برعکس، پیوسته است. لذت، جای معنی دارد؛ تأثیری است محدود به نقطه معینی از پیکره زنده یا وجدان ما، اما زندگی جای معنی ندارد و همه جا هست، بشر به سلامت جسمی و اخلاقی در مجموع نیاز دارد، یعنی هماهنگی در همه ابعاد وجودی، به قول دورکیم لذت برای زندگی مهم است و هرچه بیشتر باشد، بهتر است اما لذت سعادت نیست، لذت برخاسته از علت‌های گذری است، اما سعادت حالت‌های پایدار دارد. براساس این، هر جا فعالیت سالمی وجود داشته باشد، سعادتِ هم در کار است. انسان قدیم همان قدر می‌تواند سعادتمند باشد که انسان متمدن امروزی. انسان ثروتمند هم می‌تواند لذت‌های بسیاری را تجربه کند اما آسودگی و آرامش (سعادت) نداشته باشد. پیشرفت مادی بشر و توسعه روزافزون امکانات مادی و ابزارِ به معنی سعادت بشر نیست، اما یکی از لوازم آن است. انسان مدرن پیوسته به دنبال لذت است، یک لذت اگر تکرار شود، دیگر برای ما کششی ندارد و ما ناگزیر هستیم به لذت‌های تازه روی بیاوریم یا شد لذت‌هایی را که تکراری شده‌اند، چند برابر کنیم. با این کار آسودگی و تعادل و هماهنگی از دست می‌رود و ناکامی‌ها و سرخوردگی‌ها هم افزون خواهد شد، اما این به آن معنا نیست که تغییر را نپذیریم و چیزهای نو را دنبال نکنیم، ولی با این تفکر که با دنبال کردن لذت، سعادت و آسودگی بدنی و روحی را ویران نکنیم، ممکن است لذتی را از دست بدهیم، اما آسودگی به دست آوریم که ارزش آن کمتر از لذت نیست. آن آسودگی را که از موسیقی و هنرهای زیبا به دست می‌آوریم، به هماهنگی درونی ما کمک می‌کند. شاید همان قدر که به تغییر و چیزهای نو نیاز داریم، به ثبات و بهرمندی مستمر از چیزهایی که داریم، هم علاقه‌مند هستیم. در نهایت تعادل در زندگی مهم است، نه لذت بدون آسودگی، یعنی آرامشی که با دنبال‌کردن مدام لذت‌ها از دست می‌رود و نه آسودگی و ثبات بدون لذت.

دوشنبه ۵ خرداد ۱۴۰۴
۲۸ ذی‌القعدة ۱۴۴۶
۲۶ می ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۱۱۹
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

«شرق»

«شرق»

در «شرق» امروز می‌خوانید: کشمکش قالبیاف و نقدعلی بر سر ابلاغ قانون حجاب؛ «تعلیق» با دستور مکتوب شورای امنیت ملی • عراقچی در مجلس از واکنش سخت ایران در قبال مکانیسم ماشه خبر داد

مرور وعده‌های شهردار تهران در صحن علنی شورای شهر

روز شمار وعده‌ها خاموش است

گزارش تیتربیک را در صفحه ۶ بخوانید

این گزارش را در صفحه ۲ بخوانیدعکس: ناصر خسته‌ایرا

یادداشت

بی‌خردی و تغییر روایت

محمدجوادلسانی

خود را آغاز کرده. حزب پادشده بر این باور است که تنها راه‌حل بحران‌ها، انتقال جامعه به هر قیمت به سمت اردوگاه سرخ است. در همین راستاست که این تشکیلات در کنشگری خود، هفتم اکتبر ۲۰۲۳ را به‌عنوان نقطه عطف مبارزات تاریخی در برابر گفت‌وگو و امضای پیمان‌ها، برجسته کرد. حادثه حمله به موزه هرچند در محدوده کوچکی صورت گرفته، اما در همین فاصله کوتاه زمانی، شعاع تأثیر آن بالاست؛ تا جایی که به‌عنوان خبر اصلی رسانه‌های آمریکایی و اروپایی زیر عنوان یک رویداد ضدبشری و بسیار خشونت‌آمیز پوشش داده شده و با عکس و تصویلات همراه بوده است. این ماجرا نیازمند یک تحلیل علمی بی‌طرفانه است تا پیامدهای اجتماعی، سیاسی و روانی آن بر افکار عمومی جهان دقیق بررسی شود. جا دارد از جایگزینی نابهنگام آن رویداد کوچک به جای خبر جنایات‌های اسرائیل در جنوب و شمال غزه پرسش به عمل آورد. سواستفاده‌ای که دولت نامشروع اسرائیل از این خبر کرد و به مصرف رسانه‌ها رساند، به‌مثابه سنگری مطمئن شد تا یک تشکل چپ افراطی، «عمله آماتور ظلمه» شود و دولت جنایتکار تانیا‌هو را نه‌فقط از تیررس اخبار در امان

یادداشت

در حاشیه اعدام عامل حمله به سفارت باکو

احسان هوشمند

درباره انگیزه‌های عامل حمله به سفارت و ابعاد موضوع تاکنون منتشر نکرده‌اند. ۳- یکی از پرونده‌های حساس مرتبط با مناسبات ایران و جمهوری آذربایجان در دو سال گذشته با اعدام عامل حمله به سفارت باکو به نتیجه رسید، اما همچنان موارد جالب‌ش برانگیز دیگری بر مناسبات دو کشور سایه افکنده است. افزون بر ارتباط گسترده این کشور با تل آویو و حملات سازمان‌یافته رسانه‌های این کشور به ایران، همچنان ادعای ناخردانه علیه تمامیت ارضی ایران و محتوای الحاق‌گرایانه و ضدایرانی منابع آموزشی و درسی در دوره‌های مختلف آموزش و پرورش عمومی و آموزش عالی که با بی‌تفاوتی نسبی مسئولان ایرانی روبه‌رو بوده، ازجمله مسائلی است که در افکار عمومی ایرانیان با حساسیت فراوان مورد توجه قرار دارد. اگر طرف ایرانی با تاریخ چندهزارساله و اسناد صریح و روشن مبنی بر تجزیه ایران در جریان جنگ‌های ایران و روس در قرن نوزدهم چنین می‌کرد، گفته می‌شد که کشور در پی رؤیای بازگشت به دوران باشکوه و تاریخی خود است، اما جعل تاریخ و تاریخ‌سازی توسط مسئولان کشوری که عمر ظهورشان در جغرافیای سیاسی جهان تنها سه دهه است و اینکه چنین بی‌محابا در متون رسمی تاریخ‌سازی کنند و جعلیات تاریخی را به‌عنوان حقایق تاریخی به روح و روان نسل جدید منتقل کنند، خود پرسش مهمی است که به‌طور مستقل باید بررسی شود. باین‌حال، اینکه چرا دولت و مسئولان سیاست خارجی کشور درباره این موضوعات و جعل تاریخ و نفرت‌پراکنی علیه ایران در منابع درسی و آموزشی جمهوری آذربایجان تاکنون به‌صورت شفاف و علنی اعتراضی نکرده و در نتیجه چنین رویکردی در باکو استمرار داشته است، موضوع کم‌اهمیتی نیست که بر مناسبات دو کشور در آینده بی‌اثر باشد. این زخم به‌سرعت نیازمند ترمیم است.

نخل طلای کن در دستان کارگردان ایرانی

پایان جشنواره «کن» و ستایش از فیلم پناهی

۱۲

برگزیده‌ها

زنسکی: سکوت واشنگتن، پوتین را جسورتر می‌کند

موشک‌های روسیه و تردیدهای آمریکا

۵

«شرق» از پیامدهای تأثیر قطعی معدل نهایی بر کنکور و ماجرای لو رفتن سؤالات گزارش می‌دهد:

فروش سؤالات با ارز دیجیتال

۱۰

«شرق» کار سخت پرستاران فعال در بیمارستان‌های روان‌پزشکی را که با آسیب‌های روانی و جسمی همراه است، روایت می‌کند

ما زندان بان نیستیم

۸

نگاهی به کارنامه عمان و کشورهای عربی در مذاکرات هسته‌ای در گفت‌وگویی با محمد صالح صدقیان

دیپلماسی عربی؛ رؤیای ثبات در بزنگاه هسته‌ای

۳

سایه‌روشن‌های یک فصل خاکستری

۹

نگاه

گزارش پایانی

از خانه‌اندیشندگان علوم انسانی یادداشتی از علیرضا غریب دوست

۷

یک قاب تجربه

مزیت‌های مذاکره مستقیم با آمریکا

جلیل سازگارگزار

تجربه چند دوره مذاکره غیرمستقیم بین ایران و آمریکا نشان داد با وجود خوش‌بینی محتاطانه مبنی بر پیشرفت جزئی، هنوز طرفین به یک فهم و درک مشترک دقیق از مسائل و موضوعات اختلافی فی‌مابین دست نیافته‌اند یا به حداقل آگاهی از دیدگاه طرف دیگر رسیده‌اند و ناگزیر بعضی از مواضع‌های خود را از طریق رسانه‌ها اعلام می‌کنند و به اطلاع یکدیگر می‌رسانند که می‌تواند در روند گفت‌وگوها خلل ایجاد کند و موجب کندی آن شود. روش مذاکرات غیرمستقیم در دیپلماسی امروز دنیا و در عصر ارتباطات پیشرفته، کمتر قرین توفیق و فرجام مؤثر و نتیجه‌بخش بوده است. برای حل اختلافات بین کشورها، معمولاً دو مسیر حقوقی و سیاسی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در روش حقوقی، منازعات به مراجع حقوقی بین‌المللی مانند دادگاه لاهه یا به شیوه حکمیت و داوری ارجاع داده می‌شود؛ اما در بهره‌گیری از روش‌های سیاسی برای حل اختلافات، معمولاً از طرق مختلف مانند مذاکرات دوجانبه یا چندجانبه یا میانجیگری استفاده می‌شود. بدون تردید سریع‌ترین، صریح‌ترین و مفیدترین روش در مذاکرات دوجانبه، برگ‌زاری نشست‌های مستقیم است...

ادامه‌در صفحه ۷

جناب آقای

سید محمود حسینی

درگذشت تأسف بارخواهر گرامیتان

را تسلیت عرض می‌کنیم. از خداوند

سبحان برای آن مرحومه غفران و

برای شما و سایر بازماندگان صبر

آرزومندیم.

روزنامه شرق

ادامه‌در صفحه ۷